

السادس والعشرون من الاقاليم العرفية
وهو بلاد ما وراء النهر

ذكر ما وراء النهر وما اضيف اليها
من بلاد تركستان

قال ياقوت في المشترك توران بضم التاء من
فوق وسكون الواو وثم راء المهملة والفاء ونون
قال وهو اسم لتجموع ما وراء النهر وهي بلاد الهياطلة
والذي ظهر لنا في تحديد ما وراء النهر انه يحيط بها من
جهة الغرب حدود خوارزم ومن الجنوب نهر جيحون من
لدى بدخسان الي ان يتصل بحدود خوارزم فان جيحون
في الجبلية تجري من الشرق الي الغرب ¹ وان كان يعرض
² فيه مطلقان تجري جنوباً مرة وشمالاً اخرى واما
حدود ما وراء النهر من الشرق والشمال فلم يتضح لي
قال ابن حوقل ورساتيق بخارا تزيد علي خمسة عشر
رستاقاً جميعها داخل الحايط المبني علي بلادها ولها خارج
الحايط ايضاً عدة مدن منها فربر وغيرها واقرب جبل

1) Η εν Οξωσία εκδοσις γράφει **من** المشرق الي المغرب
Α'α' εγὼ γράφω κατὰ τὸν κώδικα ὡς ἀνωτέρω.

Τὸ εἰκοσὸν ἕκτον ἐκ τῶν γνωστῶν κλιμάτων, ὅπερ ἐσὶν ἡ γῆ τῆς
Μαουαραλνάχρης.

Περιγραφή Μαουαραλνάχρης καὶ τῶν αὐτῇ παρακειμένων
ἐπαρχιῶν τῆς Τερκεσάνης.

Γακῆτος, ὁ συγγραφεὺς τῆ Μοσάρεκ, λέγει, ὅτι Τερὰν
(τὸ ὅποιον ἀναγινώσκεται ἔτι σὶ 3) ἐπονομάζεται
ὅλη ἡ Μαουαραλνάχρη, ἢ γὰρ αἱ ἐπαρχίαι Ἀλχαϊατελάχ.
Ἡ Μαουαραλνάχρη συνορεύει, ὅσον ἡμεῖς οἴδαμεν, κατὰ
μὲν δυτικὰς μὲ τὴν Χορασμίαν, κατὰ δὲ νότον μὲ τὴν πο-
ταμὸν Τζιχένιον ἀπὸ Βαδαχτὰν ἕως τῶν περσῶν τῆς Χορασ-
μίας, ἐπειδὴ ὁ Τζιχένιος, ὡς ἐπιτοπολὺ, ῥέει ἀπ' ἀνατο-
λῆς πρὸς δύσιν, μ' ἔστιν ὅτι συμβαίνουσιν ἐν αὐτῷ καμπυ-
λότητες ῥέεσθαι ποτὲ μὲν νοτίως, ποτὲ δὲ ἀρκτικῶς. Τὰ δὲ
σύνορα τῆς Μαουαραλνάχρης, τὰ κατὰ ἀνατολὴν καὶ ἀρκ-
του, εἶναι ἡμῖν ἀγνωστα. Ὁ ἔμπν Χαγκαλ λέγει, ὅτι τῆς
Μποχάρας αἱ κωμοπόλεις ὑπάρχουσι πλέον τῶν δεκαπέντε,
πᾶσαι ἐντὸς τῆς τείχους τῆς περιέχοντος τὰς ἐπαρχίας αὐ-
τῆς· ἔξω δὲ τῆς τείχους ὑπάρχουσι πρὸς ἑπτὰ καὶ πολλαὶ πόλεις
αὐτῆς, οἷον Φαράπρ, καὶ ἄλλαι· τὸ δὲ πλησιέστατον τῆς

2) Ἐξέσι λέγειν κατὰ τὰς κανόνας τῆς Ἀραβικῆς δια-
λέκτου καὶ ضرب ὡς ἔχει ἐν τῇ κατὰ τὴν Οἰωνίαν ἐκδόσει.

3) Αἱ σιγμαί, ὅπως αὖν ὑπάρχουσι, δηλοῦσιν ὅτι ὁ συγγρα-
φεὺς ἐν τῇ ἀραβικῇ κειμένῳ δεικνύει τὸ πῶς ἀναγινώσκον εἶναι
δεῖ τὴν προηγουμένην λέξιν, τὸ ὅποιον παρὰ μὲν τοῖς Ἀραβῶν,
ὡς μὴ ἔχουσι φωνήεντα, ἀναγκαιότατον, παρ' ἡμῖν δὲ περιττόν.

الي بخارا يسي وركه ولبخارا خارج الحايط ملاحات
 وخطب بخارا من البساتين وما يحمل ¹⁾ اليها من
 المغاوز مثل خطب الغضا والطرفاء وارضى بخارا مفيض
 عليها ²⁾ ماء السعد ويتصل ببخارا السعد من شرقيها
 قال في اللباب وزوش بضم الزاء المعجمة ثم واو وشين
 معجمة وفي قرية من قري بخارا والنسبة اليها زوشي •
 ومن بلاد ما وراء النهر كيونجكت من اللباب
 بفتح الكاف وضم الباء الموحدة وسكون الواو وفتح
 الذا المعجمة وسكون النون وفتح الجيم والكاف
 وفي اخرها ثا مثلثة قال في اللباب وكيونجكت
 مدينة من مدن سمرقند نسب اليها جماعة من اهل العلم
 قال ابن حوقل وهو رستاق مشتبك القري والاشجار
 ومدينة كيونجكت علي نهر رستاق وهو شمالي
 السعد •

ومن مدن ما وراء النهر نور من اللباب بضم النون
 وسكون الواو وفي اخرها راء مهمله قال وفي بليدة بين
 بخارا وسمرقند عند جبل بها زيارات ومشاهد تزار والنسبة
 اليها نوري •

1) Η' εν Ο'ξωνία εκδοσις γράφει بجلاب , ἀλλ' ἐγώ γρά-
 φω κατὰ τὸν κώδικα بحمل . Σημείωσαι δὲ , ὅτι τὸ μὲν جلب

Μποχάρας βενόν ὀνομάζεται Οὐαρκάχ. Ἐξω τῆς τείχους τῆς Μποχάρας ὑπάρχουσι πολλοὶ τόποι τερπνοὶ καὶ εὐφρέσυνοι. Τὸ ξύλον τῆς Μποχάρας μετακομίζεται ἀπὸ τὰς κήπους, ἢ ἀπὸ τὰς ἐρήμους, π. χ. τὸ ξύλον Ἀ'λγαδάδῃ καὶ Ἀ'λταρ-Φᾶ 3)· καὶ οἱ ἀγροὶ αὐτῆς καταβρέχονται ἀπὸ τὰ ὕδατα τῆς Ἀ'λσούδ, ὅσιν ἐνοῦται μὲν τὴν Μποχάραν κατὰ τὸ δυτικὸν αὐτῆς μέρος. Κατὰ τὸν συγγραφέα τῆς Ἀ'λμπάμπ τὸ Ζῆσχ εἶναι μία τῶν κωμοπόλεων τῆς Μποχάρας, ἐξ ἧς ἡ παρονομασία Ζησχί (ὁ ἐκ τῆς Ζῆσχ).

Καπεδαντζακάθ κεῖται ἐν τῇ γῇ τῆς Μαουαράλναχης καὶ ὑπάρχει κατὰ τὸν συγγραφέα τῆς Ἀ'λμπάμπ τῆς Σαμαρακάνδης πόλις, ὅθεν προέκυψαν πολλοὶ σοφοὶ ἄνδρες. Κατὰ τὸν ἔμπν Χαυκάλ ὑπάρχει χώρα εὐπορεῖται κωμῶν καὶ δένδρων, καὶ ἡ πόλις τοῦ Καπεδαντζακάθ κεῖται κατὰ νότον τῆς χώρας, καὶ αὕτη κατ' ἀνατολὰς τῆς Σαυδιανῆς.

Νούρ ὑπάρχει πόλις τῆς Μαουαράλναχης· κατὰ δὲ τὸν συγγραφέα τῆς Ἀ'λμπάμπ μικρὰ πόλις μεταξὺ Μποχάρας καὶ Σαμαρακάνδης ἔμακρὰν τῆς βουνοῦ, καὶ ἔχει τόπους ἱερῆς, εἰς ἃς ἔρχονται οἱ ἄνθρωποι χάριν εὐλαβείας. Ἡ δὲ παρονομασία ποιεῖ Νερχή (ἦτοι ὁ ἐκ τῆς Νέρ).

σημαίνει κυρίως μετακομίζωτι ἀπὸ τόπου εἰς τόπον ἐπὶ πωλήσει, οἷον κτήνη, δῦλος κτ. τὸ δὲ جح, φέρω, βασάζωτι ἐπὶ τῶν ὤμων κτ. ὅθεν καὶ ἡ παρὰ Τούρκους εὐχρηστος λέξις جح (χαμάλ) ἦτοι φορτοβασάκτης.

2) Ἡ ἔννοια ἀπαιτεῖ, μοὶ φαίνεται, ἐνταῦθα τὴν λέξιν جح, ὅτι ἀλλίως εἶναι σολοικισμὸς, μ' ὅλον ὅτι δὲν εὐρέντε τοιοῦτον ἔτε ἐν τῷ κώδικι, ἔτε ἐν τῇ κατὰ τὴν Ο'ξωνίαν ἐκδόσει. Οἱ ἐγκρατεῖς τῆς Ἀραβικῆς διαλέκτου κρινέτωσαν, ἀνδρῶς ἢ ἡμαρτημένως κρινώ.

3) Tamarix λατινισί.